

יהודיות מול עמלקית

אופטימיות נצחית מול פסימיות טרגית

מסע בעקבות המאמר של יהודה (אודי) הרשור | פרשת זכור וחג הפורים

הצו המוסרי המורכב ביותר

הציווי למחות את עמלק הוא חידתי ומעורר אי-נחת מוסרית. האם מדובר במלחמה פיזית בלבד? חז"ל מלמדים אותנו לקרוא את התורה כרצף מקודד של רעיונות.

עלינו לחלץ את 'עמלק' מהמובן הפיזי אל המטא הממד הרוחני והנפשי. המלחמה אינה נגד אנשים, אלא נגד תפיסת עולם.

רפידים: נקודת התורפה

"וַיָּבֹא עִמָּלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיִדִים"

המשמעות: עמלק תוקף כאשר אנו מאבדים את האמונה בדרך. כאשר משתלטת תחושת חוסר אונים וספק לגבי הייעוד. הוא מזנב ב'נחשלים' – אלו שאיבדו את המודעות האופטימית שיש למסע תכלית.

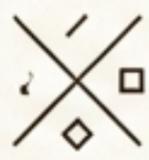
המקום: חז"ל דורשים את השם 'רפידים' מלשון רפיון ידיים.

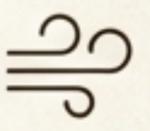
הזמן: הרגע השברירי שבין יציאת מצרים
מצרים לקבלת התורה.

הצופן: "אֶשֶׁר קָרָה בְּדַרְדָּה"

רש"י חושף שלושה רבדים במשמעות המילה, המגדירים את הפילוסופיה העמלקית:

קָרָה

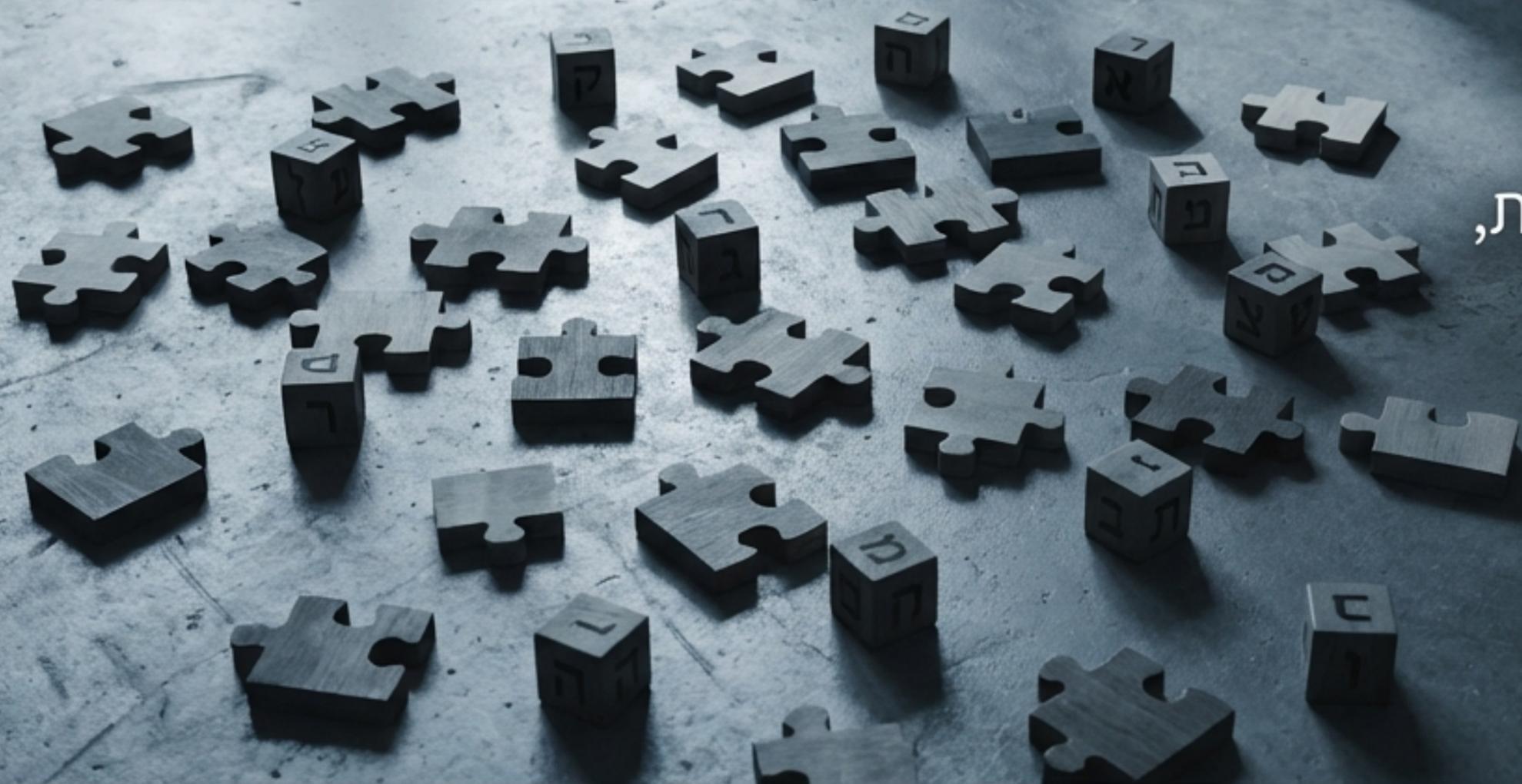
לשון מקרה:
מקריות וכאוס

לשון קור:
צינון ההתלהבות

לשון קרי וטומאה:
בידוד וניתוק

הממד הראשון: פילוסופיית המקרה

"לשון מקרה"

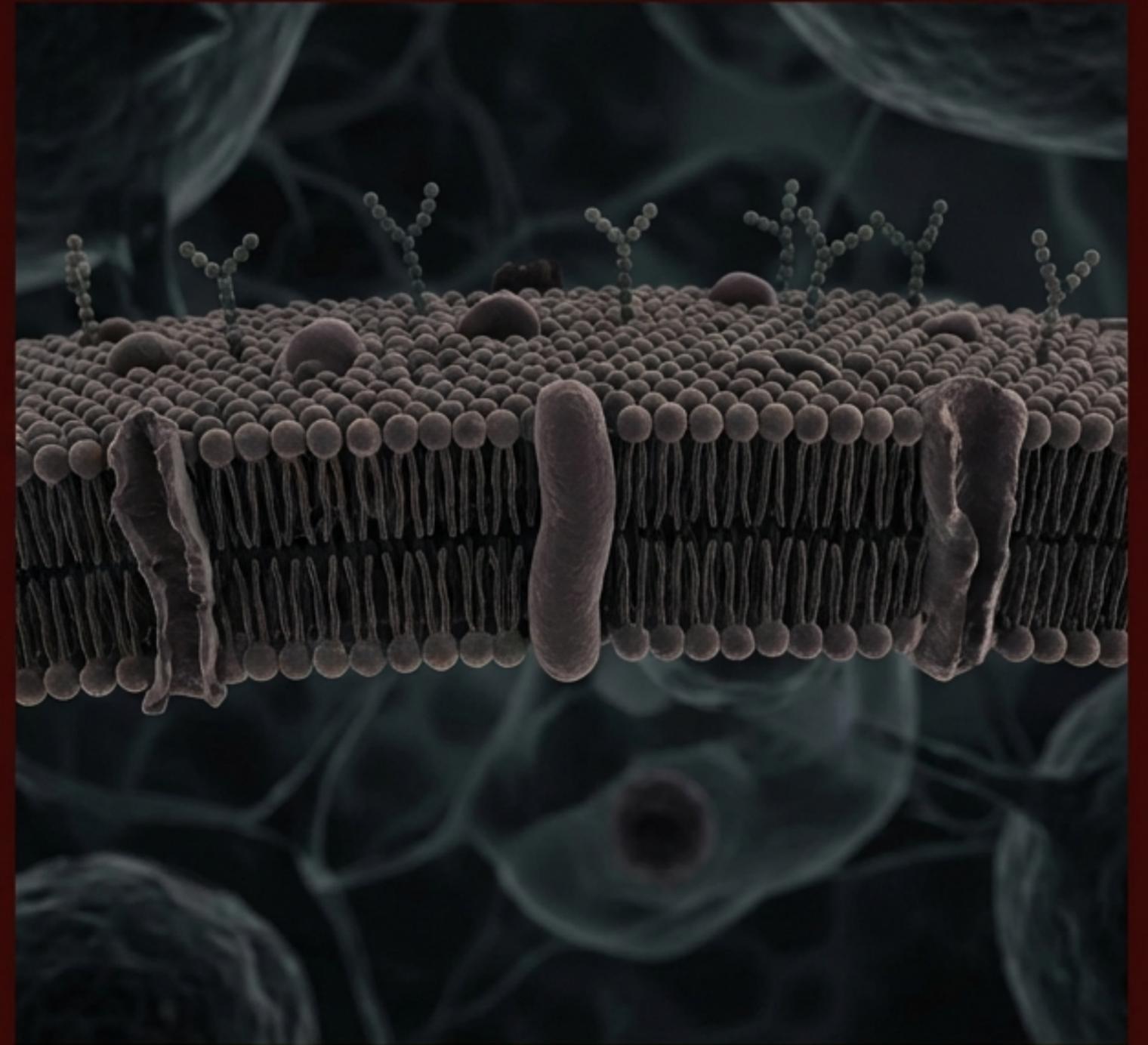
עמלק (והמן,
צאצאו) טוענים:
ההיסטוריה היא רצף
אירועים אקראיים.
אין קשר, אין משמעות,
אין השגחה.
המדרש מכנה את
המן 'בן בנו של
קרהו' - דור שלישי
לאקראיות.

הסכנה: כאשר החיים הם 'מקרה', הם הופכים לטרגדיה סיזיפית.
שום דבר לא מצטרף לתמונה גדולה יותר.

הממד השני: טומאה וניתוק

"לשון קרי וטומאה"

בעברית, טהרה היא זרימה, חיבור וצלילות (כמו מים חיים). לעומתה, טומאה היא מצב של 'אטימות' (טומטום) וסגירות.

עמלק שואף לבודד את האדם. לנתק אותו מהזולת, מהדורות הקודמים, ומהמשכיות החיים. זוהי חוויה של בדידות קיומית קיומית סטטית, הפוכה מהרמוניה וחיבור.

הממד השלישי: קרירות וציניות

"לשון קור... צננך והפשירוך מרתיחתך"

משל לאמבטיה רותחת שאיש לא העז להיכנס אליה. בא בן בליעל וקפץ לתוכה. אף על פי שנכווה – הקרה אותה בפני אחרים.

הנמשל: ישראל יצאו ממצרים לזהטים באמונה ובהתלהבות. עמלק לא ניצח, אבל הוא שבר את ה'הילה'. הוא הכניס את הציניות, וקירר את הבעירה הפנימית.

הסינתזה: פסימיות טרגית

מקריות (אין משמעות) + ניתוק (אין חיבור) + קרירות (אין תשוקה) = ייאוש

כשאנו מחברים את שלושת הממדים, מתקבלת תמונת עולם עמלקית.
עמלק מקפיא את האדם ב'כאן ועכשיו' המנוכר, ללא עבר וללא עתיד.
זוהי ראייה סקפטית וחלולה של המציאות.

האלטרנטיבה היהודית: אופטימיות כחובה מוסרית

מול 'המקרה' העמלקי, היהדות מציבה את ה'ייעוד'.

אופטימיות אינה רק מצב רוח, אלא השקפת עולם: ההנחה שיש
למציאות מתכונת מוסרית.

החובה לראות את הקשר בין האירועים, ולהאמין שהכל מתכלל
לנקודת יעד של שלמות.

הנשק הראשון: אמונה = סדר זרעים

"אמונת זה סדר זרעים... שמאמין בחי העולמים וזרע" (תוספות, שבת ל"א)

הזרע טומן את התבואה בקרקע בחוסר ודאות. הלא נודע מאימים. הסוד של האמונה הוא היכולת לחיות בעתיד. להתעלות מעל החרדה של הרגע הנוכחי ('הזרעים בדמעה') מתוך ידיעה ברורה שהצמיחה בוא תבוא ('ברינה יקצורו').

הנשק השנ השני: ביטחון (לפי החזון איש)

ביטחון אינו הבטחה שהכל יהיה "נוח", אלא הידיעה שאין מקרה בעולם.
"שאין המקרה אדוניה לנו... רק הכל מאתו יתברך".

זהו הריפוי הישיר למחלת עמלק: היחלצות מחשכת
האקראיות אל האור של השגחה והכוונה.

אנטומיה של ניצחון: מזמור י"ג

ההתחלה (יִיאֹשׁ): "עַד אָנָּה ה' תִּשְׁכַּחֲנִי נְצַח...
עַד אָנָּה אֲשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי, יְגוֹן בְּלִבִּי יוֹמָם"

המהפך (בִּיטחון): "וְאֲנִי בְּחֶסֶדְךָ בְּטַחְתִּי...
אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָמַל עָלַי"

היכולת לשיר ולברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה היא פסגת
הניצחון על הפסימיות.

עמלק = 240

ספק = 240

המלחמה אינה נגד עם, אלא נגד הספק. עמלק מטיל את 'זוהמת הספק'.
השאלה המנקרת: 'מי יימר?' מי מבטיח שלסבל יש משמעות?

לנצח את לנצח את עמלק היום

- למחות את עמלק זה לדחות את הציניות והקור.
- לבחור בחום, בחיבור, ובידיעה שאנו חלק מסיפור גדול ומתמשך.
- להאמין שהדרך – גם אם היא קשה ומדברית – מובילה לתכלית.

"שתי צורות אדם לפנינו: זה הלכוד במחשכי קיומו הצרים,
וזה המתעלה ומתגלה למקום שכולו ביטחון ותשועה...
והבוטח בה' חסד יסובבנו."